

**Česká školní inspekce
Středočeský inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Č. j. ČŠIS-678/11-S

**Název právnické osoby
vykonávající činnost školy:** Základní škola speciální, Psáry, Jílovská 141

Sídlo: Jílovská 141, 252 44 Psáry

IČ: 110 002 156

Identifikátor: 600 022 099

Právní forma: Příspěvková organizace

Zastoupená: PaedDr. Ladislavem Adámkem

Zřizovatel: Středočeský kraj, Zborovská 11, Praha 5

Místo inspekční činnosti: Jílovská 141, Psáry

Termín inspekční činnosti: 22. a 23. březen 2011

Předmět inspekční činnosti

Hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, získávání a analýza informací o vzdělávání žáků, o činnosti školy, sledování a hodnocení efektivnosti vzdělávací soustavy základní školou podle § 174 odst. 2 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Zjišťování a hodnocení naplnění školního vzdělávacího programu a jeho souladu s právními předpisy a rámcovým vzdělávacím programem podle § 174 odst. 2 písm. c) školského zákona.

Inspekční činnost byla zaměřena na žáky vzdělávající se v oborech vzdělání 79-01-B/001 Pomocná škola a 79-01-B/01 Základní škola speciální. Sledovaným obdobím byly školní roky 2008/2009 až 2010/2011 k datu inspekce.

Aktuální stav školy

Právnícká osoba Základní škola speciální, Psáry, Jílovská 141 (dále též škola) dle zápisu do školského rejstříku vykonává činnost základní školy speciální (dále též ZŠsp) a přípravného stupně základní školy speciální; se souhlasem zřizovatele organizuje také kurzy pro získání základů vzdělání. Její vzdělávací nabídka odpovídá podmínkám, za kterých byla zařazena do rejstříku škol a školských zařízení.

V hodnoceném období se počet žáků sledovaných vzdělávacích oborů zvýšil, k datu odevzdávání výkonového výkazu (30. září 2010) byla při počtu 16 žáků kapacita ZŠsp naplněna na 80 %. Naplněnost celkové kapacity školy na 100 % souvisí se zajišťováním vzdělávání v přípravném stupni ZŠsp. Aktuálně má ZŠsp dvě třídy - po jedné třídě pro žáky se středně těžkým mentálním postižením a pro žáky s těžkým mentálním postižením, souběžným postižením více vadami a autismem. Sídlí v areálu ústavu sociální péče *Domov Laguna Psáry* (dále jen domov), žáky školy jsou většinou jeho klienti. O její vzdělávací nabídku nově projevují zájem i žáci (resp. jejich zákonní zástupci) žijící v rodinách. Tito žáci v naprosté většině přestoupili z pražských škol stejného typu. Důležitou změnou v činnosti školy bylo vydání školního vzdělávacího programu pro ZŠsp. Ve školním roce 2010/2011 v ní ale nejsou zařazeni žádní žáci prvního a sedmého ročníku, kteří by se měli dle školského zákona podle tohoto programu vzdělávat.

Specifikem školy je, že část jejích pracovníků (ředitel a jeho zástupce) jsou také pracovníky domova (zástupce ředitele školy je současně ředitelem domova). Tato skutečnost významně pozitivně ovlivňuje kvalitu vzájemné spolupráce obou subjektů, která se promítá zejména v uplatňování speciálních podpůrných opatření, resp. ve využívání nadstandardních podmínek domova pro ucelenou rehabilitační a sociální péči. V rámci partnerství se školou zajišťuje domov pro žáky i odpolední pobyt formou denního stacionáře.

Materiální vybavení, které ZŠsp ve sledovaném období získala (multimediální zařízení, elektronické klávesy, keramická tabule, výukové programy), umožnilo především zkvalitnit individualizaci vyučovacího procesu. V personální oblasti nedošlo k zásadním změnám. V návaznosti na zvýšení počtu žáků se rozšířil pedagogický sbor o jednoho učitele. Částečně se zlepšila odborná kvalifikovanost pedagogů a jejich asistentů, i když se stále nedaří splnit jeden z hlavních koncepčních cílů – zajistit výuku pouze odborně kvalifikovanými pedagogickými pracovníky.

Hodnocení hlavních výsledků vzdělávání ve vztahu k ŠVP

Vzdělávací nabídku škola pravdivě prezentuje zejména při vyhlásování zápisu k povinnému základnímu vzdělávání, při kterém se zároveň koná den otevřených dveří. Ve sledovaném období ale nebyl žádný žák přijat na základě zápisu. Hlavní vzdělávací cíle školy odpovídají předpokladům žáků pro vzdělávání a zaměřují se na dosažení co nejvyšší míry jejich samostatnosti, sociálních dovedností a pracovních návyků, případně také pracovního začlenění.

Škola při vzdělávání žáků realizuje řadu speciálních podpůrných opatření. Na doporučení školských poradenských zařízení, zpravidla věcně příslušných speciálně pedagogických center (dále SPC), ředitel školy povoluje vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Jejich plnění škola vyhodnocuje ve spolupráci s pracovníky SPC, kteří pedagogům

poskytují metodickou pomoc pro volbu speciálně pedagogických postupů zohledňujících vzdělávací potřeby žáků. Rozsah přímé pedagogické činnosti asistentů pedagoga ředitel stanovuje podle doporučení SPC i přesto, že finanční zabezpečení pro úhradu jejich platu poskytnuté krajským úřadem nad rámec normativního financování nepokrývá skutečné náklady spojené s touto úhradou. Výše uvedená velmi úzká spolupráce školy s domovem umožňuje realizaci dalších podpůrných opatření (např. plavání v bazénu, práce s keramickou hlinou, práce v textilní a výtvarné dílně, zooterapie - hipoterapie, canisterapie a péče o zvířata, rehabilitační masáže, individuální logopedická péče zaměřená především na rozvíjení pasivní i aktivní slovní zásoby) a využívání kompenzačních (vozíky, chodítka, polohovací židle a stolky) a reedukačních pomůcek.

Průběh vzdělávání se vyznačoval pozitivní a empatickou atmosférou, velkou důvěrou žáků vůči pedagogickým pracovníkům, kteří většinou úspěšně navozovali a udržovali jejich pozitivní emoční ladění, případné negativní emoce žáků vhodným přístupem zmírňovali. Pravidelně, většinou po ranním scházení, je společně se všemi žáky realizována muzikoterapie, která příznivě ovlivňuje jejich vzájemné vztahy a také aktuální emoční stav. V závislosti na stupni zdravotního postižení žáků se pedagogům dařilo navazovat cílenou řízenou činnost a udržovat jejich pozornost. U žáků se středně těžkým mentálním postižením byla rozvíjena verbální komunikace, u žáků s těžkým mentálním postižením byly posilovány správné reakce na jednoduché slovní výzvy a porozumění mluvené řeči. V indikovaných případech (u žáků, kteří nemají předpoklady pro rozvoj expresivního řečového projevu) je uplatňována a rozvíjena základní neverbální komunikace, u některých žáků je nacvičováno sociální čtení. Ve třídě, ve které jsou zařazeni žáci s těžkým zdravotním postižením, vyučující kladla důraz na rozvíjení a posilování smyslového vnímání (např. manipulace s předměty, práce s pískovnicí, zraková stimulace, hmatová práce), orientace na ploše, posilování pozitivních vztahů mezi spolužáky, vhodně byla uplatňována bazální stimulace a dotyková terapie. Dodržování denního režimu přispívalo k pochopení posloupnosti v něm realizovaných činností. Výuka žáků se středně těžkým mentálním postižením byla názorná s využitím reálných předmětů i speciálních didaktických pomůcek a prezentací obrázků s pomocí ICT. Někteří žáci dokázali i po jednoduché instrukci plnit některé úkoly samostatně, např. řešení slovní matematické úlohy. Výuka byla charakteristická propojením s reálným životem (práce s bankovkami, odkazy na pozorování v přírodě a pravidelně realizované činnosti). Žáci po přiměřené motivaci byli aktivní, Někteří svůj zájem o probírané téma projevovali i jednoduchými dotazy (proč, kde, jak) směřovanými k učitelí. Sociální dovednosti žáků a samostatnost při sebeobslužných činnostech se daří rozvíjet při aktivitách realizovaných při výuce ve škole i mimo ni (vycházky do okolí, výlety, návštěva divadel, zoologické zahrady apod.). Pamatováno je také na environmentální výchovu žáků a formování základů jejich ekologického vnímání (třídění odpadu). Daří se, s ohledem na možnosti žáků, rozvíjet přírodovědnou gramotnost při péči o zvířata chovaná v domově a údržbu jeho zelených ploch, při které mají žáci spoustu příležitostí k cílenému pozorování přírody. Učí se být také zodpovědní za některá svá rozhodnutí – vybírají si např. z nabídky školních akcí (po jednoduché informaci kam pojedou a jaký bude program akce) či jídel (jidelniček ve fotografiích). Vzdělávací nabídka školy je vhodně rozšířena o zájmové aktivity (pěvecký a dramatický kroužek).

Individuální výsledky vzdělávání žáků jsou vyhodnocovány (včetně hodnocení plnění cílů v IVP) na základě průběžné pedagogické diagnostiky a v návaznosti na zjištěné výsledky jsou operativně upravovány další vzdělávací a výchovné postupy. Podkladem pro hodnocení individuálních výsledků jsou také portfolia žáků. Pravidla pro hodnocení

výsledků vzdělávání jsou dodržována a zohledňují speciální vzdělávací potřeby jednotlivých žáků, hodnocení se zaměřuje na individuální pokrok žáka. V případě zhoršení prospěchu nebo dodržování pravidel denního režimu jednotlivých žáků škola přijímá vhodná opatření, která vždy směřují ke změně stylu vyučování, úpravy režimu, relaxace a volby dalších podpůrných opatření v závislosti na aktuálních vzdělávacích možnostech a potřebách žáka.

Škola má nastavený také systém pro hodnocení celkových výsledků vzdělávání, které vyhodnocuje především při pozorování chování žáků během školních aktivit. Zaměřuje se při něm hlavně na dosaženou úroveň komunikačních, sociálních a sebeobslužných dovedností a jejich praktické uplatnění v každodenním životě. Žádný z absolventů ZŠsp v hodnoceném období nepokračoval v dalším vzdělávání na střední škole. Pro většinu z nich není pro těžké zdravotní postižení uplatnění na trhu práce možné. Také převážná část rodičů, kteří nepozbyli práv zákonných zástupců, nemá zájem, aby žák pokračoval ve vzdělávání. Škola v blízké budoucnosti při začleňování svých absolventů do pracovního procesu bude moci využívat nabídku pracovních příležitostí v chráněné pekařské dílně, jež aktuálně vzniká jako projekt spolufinancovaný z ESF.

Škola při vytváření bezpečného prostředí minimalizuje možná rizika s ohledem na specifické potřeby svých žáků. Vzhledem k závažnosti jejich zdravotního postižení jsou téměř stále pod přímým dohledem pracovníků školy nebo domova (při přecházení na jednotlivé terapie zajišťované domovem); tato opatření jsou účinná, ve sledovaném období nedošlo k žádnému úrazu. Potřebám žáků odpovídá i strategie minimální prevence. Preventivní program je zaměřen především na výchovu ke zdravému životnímu stylu, navozování příznivého psychosociálního klimatu, seznamování s nebezpečím návykových látek a rozpoznání nebezpečí při kontaktu s cizí osobou. Také realizace tohoto programu je individualizovaná podle schopností a možností žáků.

V rámci poradenských služeb je zprostředkovávána funkční spolupráce s pracovníky SPC. Poradenskou pomoc zákonným zástupcům poskytují průběžně třídní učitelé. Spolupracujících zákonných zástupců je ale nízké procento, část zákonných zástupců žáků (klientů domova) nejeví žádný zájem a část rodičů pozbyla soudním rozhodnutím práv zákonných zástupců. Na velmi dobré úrovni, zejména v oblasti výchovy, je spolupráce s vychovateli domova.

Hodnocení předpokladů školy ke vzdělávání podle požadavků školského zákona

Ředitel školy byl jmenován na základě výsledků konkurzního řízení, předpoklady pro výkon činnosti splňuje.

K datu 1. září 2011 vydal ředitel školy ŠVP ZŠsp, a to i přesto, že tuto povinnost neměl, protože žádný žák školy není zařazen v prvním nebo sedmém ročníku. Tento program zatím není v souladu se školským zákonem a příslušným rámcovým vzdělávacím programem, ale škola ho průběžně upravuje s ohledem na aktuální vzdělávací potřeby zařazených žáků. Nesprávně již ale podle školního vzdělávacího programu realizuje vzdělávání všech žáků, zatímco by měla všechny v současnosti zařazené žáky vzdělávat podle dobíhajících vzdělávacích programů Pomocná škola a přípravný stupeň pomocné školy čj. 24035/1997-22 a Rehabilitačního vzdělávacího programu pomocné školy čj. 15988/2003-24. Při stanovování hodin došlo v učebním plánu k nedůvodnému navýšení

počtu týdenní časové dotace v jednotlivých ročnících s rizikem, že bude překročena i celková časová dotace stanovená pro vzdělávací cyklus. Ve druhém, třetím a devátém ročníku ve třídě pro žáky se středně těžkým mentálním postižením, kteří by se měli vzdělávat podle vzdělávacího programu čj. 24035/1997-22, je celková týdenní časová dotace o jednu a v desátém ročníku o dvě hodiny vyšší. K překročení časové dotace došlo i u vzdělávacího programu čj. 15988/2003-24 ve všech realizovaných ročnících, vyjma desátého, o jednu hodinu a v desátém o dvě hodiny (porušení § 3 odst. 3 a § 185 odst. 1 školského zákona). Tato rizika škola odstranila během inspekce.

Jednoduchá organizační struktura činnosti a provozu školy vyhovuje jejím podmínkám, vnitřní informační systém je funkční, založený zejména na osobním jednání. Organizace vzdělávání (délka přestávek, doba zahájení a ukončování výuky) je v souladu s právním předpisem, v případě potřeby ji ale vyučující přizpůsobují aktuálním potřebám žáků. Upravují např. délku přestávek a vyučovacích hodin. V šestém ročníku ZŠsp trvalo jeden den v týdnu dopolední vyučování šest, místo maximálně možných pěti hodin (porušení § 8 odst. 4 vyhlášky č. 73/2005 Sb., vyhlášky o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných). Tento nedostatek byl také během inspekce odstraněn. Školní řád obsahuje údaje stanovené zákonem a dobře zohledňuje specifika školy, byl inovován v průběhu měsíce března 2011 a předložen školské radě ke schválení. Ti zákonní zástupci, kteří své děti do školy osobně každý den přivádějí, jsou o průběhu a výsledcích jejich vzdělávání informováni průběžně. Ostatním zákonným zástupcům, projeví-li zájem, je škola připravena tyto informace poskytnout.

O přestupu žáka z jiné školy, o povolování žákovi pokračovat v základním vzdělávání a povolování vzdělávání žákovi podle IVP ředitel rozhoduje v souladu se školským zákonem. Plní také povinnosti ve vztahu k pedagogické radě, zřizovateli a školské radě. Dokumenty, které má škola za povinnost zveřejňovat na přístupném místě ve škole, byly v době konání inspekce zveřejněny. Škola sice realizovala vlastní hodnocení, zpráva z něj ale neobsahuje hodnocení všech oblastí činnosti školy stanovených právním předpisem. Chybí hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání žáků, řízení školy, kvality personální práce a úrovně výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům. Hodnocení výsledků vzdělávání (ale jen statistické) obsahují výroční zprávy o činnosti školy. Hodnocení oblastí, které chybí ve vlastním hodnocení, včetně opatření k oblastem ve kterých má škola příležitost ke zlepšení, jsou uvedena v jejím koncepčním záměru. Ředitel školy byl v průběhu inspekční činnosti informován o povinnosti dodržovat strukturu dokumentů stanovené právním předpisem, lhůta pro neopakování uvedených nedostatků nebyla škole z důvodu uvedení povinných údajů v jiných dokumentech stanovena. Počet žáků ve třídě je vyšší než stanoví právní předpis a ředitel doložil, že zažádal o povolení výjimky z maximálního počtu žáků ve třídě krajský úřad. Žádnou jeho písemnou odpověď ale do data inspekční činnosti neobdržel. Z čestného prohlášení ředitele je zřejmé, že povolení této výjimky bylo zřizovatelem přislíbeno telefonicky.

Materiální podmínky pro realizaci vzdělávacích programů jsou na kvalitní úrovni. Prostory, kde probíhá vzdělávání, patří *Domovu Laguna Psáry*. Základní škola speciální má k dispozici tři kmenové učebny, další učebnu pro individuální práci, relaxační místnost s hernou a počítačovou učebnu. Pro plnění vzdělávacích dokumentů využívá také některé další prostory domova, např. učebnu muzikoterapie, cvičnou kuchyni, tělocvičnu, bazén, textilní a keramickou dílnu, společenský sál a zahradu. Vybavení PC (všechny s připojením k internetu) vzhledem k době používání již vyžaduje obnovu, software pro administrativu i vzdělávání žáků dobře vyhovuje. Management využil příležitost

k rozšíření školního ICT vybavení a v rámci projektu *EEA Grants - Modernizace škol* získal prostředky na zakoupení interaktivní tabule. Management předložil ke schválení i další projekt OPVK financovaný z ESF „*Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků s SVP - Tréninkem k sociální integraci*“. Cílem tohoto projektu je zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT, ale také vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti nových rehabilitačních a terapeutických metod při vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým zdravotním postižením. Součástí je i získání nového potřebného vybavení, především reedukačních a kompenzačních pomůcek, které se škole v současnosti nedostávají. Vyjádření o schválení tohoto projektu škola zatím neobdržela.

Rovněž pedagogický sbor má potřebné prostorové zázemí pro přípravu na výuku a společné setkávání. V současnosti ho lze považovat za stabilní, jeho odborná kvalifikovanost se částečně zlepšila. Zástupce ředitele absolvoval studium pro ředitele škol a školských zařízení. Z pěti pedagogů jsou pouze dva plně kvalifikovaní, jedna učitelka si doplňuje předepsané vzdělání studiem. Jeden ze dvou asistentů pedagoga dokončil studium pro asistenta pedagoga. Přestože si všichni pedagogičtí pracovníci doplňují odborné znalosti prostřednictvím pravidelných seminářů a přednášek v rámci DVPP, jež jsou zaměřeny především na speciální problematiku vzdělávaných žáků, na zavádění výuky podle ŠVP pro ZŠsp a příslušné právní předpisy, je žádoucí věnovat oblasti získávání potřebné kvalifikace i nadále pozornost. Vyučující též nemají, vzhledem k malému kolektivu a vzájemné úzké spolupráci, přísně rozdělené kompetence v oblasti specializovaných poradenských a koordinačních funkcí. Dle zjištění ČŠI tato skutečnost nemá negativní vliv na kvalitu poradenských služeb, výchovy a vzdělávání žáků. Současné personální zajištění umožňuje realizaci vzdělávacích dokumentů a zavádění ŠVP pro ZŠsp (při nezměněném ročníkovém složení tříd od příštího školního roku) na požadované úrovni.

Základním zdrojem financování činnosti školy jsou prostředky ze státního rozpočtu a prostředky od zřizovatele, který přispívá na běžný provoz a vybavení školy. Pozitivem je, že základní finanční zdroje jsou doplňovány z rozvojových programů MŠMT a projektů Středočeského kraje (viz výše). Škola tak získala další potřebné finance, které mohla v souladu se zaměřením projektu použít ke zvýšení nenárokových složek platu pedagogických pracovníků nebo k úhradě ostatních neinvestičních nákladů, např. nákup učebních pomůcek, školních potřeb a na dofinancování asistentů pedagoga pro žáky se speciálními zdravotními potřebami. Tyto finanční prostředky použila správně k účelu, na který byly přiděleny. Škola dále předpokládá podání projektu *EU - Peníze školám*.

Závěry, celkové hodnocení školy

- a) Právnícká osoba Základní škola speciální, Psáry, Jílovská 141 vykonává činnost v souladu s rozhodnutím o zařazení do rejstříku škol a školských zařízení.*
- b) Ředitel školy již vydal školní vzdělávací program ZŠsp a škola ho uvádí do souladu s příslušným rámcovým vzdělávacím programem a školským zákonem. V tomto školním roce nemá povinnost podle něj vzhledem k aktuálnímu ročníkovému složení tříd žáky vzdělávat. Zjištěná rizika (nedodržování učebních plánů, organizace vzdělávání na prvním stupni) škola operativně odstranila během inspekce.*
- c) Škola zohledňuje vzdělávací potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a důsledně uplatňuje princip individualizace při jejich vzdělávání a odpovídající speciální podpůrná opatření.*
- d) Přijímaná opatření směřující k minimalizaci rizik při vytváření bezpečného prostředí pro vzdělávání a strategie primární prevence sociálně patologických jevů vycházejí z dobré znalosti prostředí a možností a potřeb žáků.*
- e) Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání respektují možnosti žáků, hodnocení je individualizované, motivující a zaměřené na pokrok, který dosáhli.*
- f) Personální podmínky i přes nižší míru odborné kvalifikovanosti sboru umožňují realizaci vzdělávacích dokumentů. Toto riziko se škole daří kompenzovat v rámci DVPP, přenášením nových poznatků do praxe a dlouholetou zkušeností v práci se žáky se středně těžkým a těžkým zdravotním postižením.*
- g) Materiální podmínky jsou kvalitní, dílčí rizika (chybějící některé kompenzační a reedukační pomůcky, potřeba inovace ICT) škola postupně minimalizuje.*
- h) V hodnoceném období ZŠsp disponovala finančními zdroji, které umožnily zajistit její plynulý chod a vytvoření základních podmínek pro realizaci vzdělávacích dokumentů, pokrýt základní potřebu na nákup učebních pomůcek a DVPP. Pro financování své činnosti se snaží získávat i další zdroje.*

Přílohy inspekční zprávy

Seznam dokladů a materiálů, o které se inspekční zjištění opíralo.

Poučení

Podle § 174 odst. 13 školského zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu Česká školní inspekce, Středočeský inspektorát, Arabská 683, 160 00 Praha k rukám PaedDr. Jitky Kozákové, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9) nebo na e-podatelnu (csi.s@csicr.cz) s připojením elektronického podpisu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli a školské radě. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve škole nebo školském zařízení, jichž se týká, a ve Středočeském inspektorátu České školní inspekce.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

V Praze dne 25. března 2011

(razítko)

Titul, jméno, příjmení, funkce

PaedDr. Jitka Kozáková, školní inspektorka

Jitka Kozáková, v. r.

Mgr. Šárka Kuželová, školní inspektorka

Šárka Kuželová, v. r.

Datum a podpis ředitele školy potvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

V Psárech dne 6. dubna 2011

(razítko)

PaedDr. Ladislav Adámek, ředitel školy

Ladislav Adámek, v. r.

Připomínky ředitele školy

Připomínky nebyly podány.